

Józef M. Dołęga

"Elementy filozofii", Antoni B. Stępień, Lublin 1980 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 18/1, 221-222

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

M A T E R I A Ł Y I R E C E N Z J E

Studia Philosophiae Christianae
ATK
18(1982)1

RECENZJE

Antoni B. Stępień, *Elementy filozofii*, KUL, Lublin 1980, str. 168

Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wydała powyższą pozycję, która jest częściowo zmienioną i skróconą wersją *Wstępu do filozofii* (Lublin 1976, TNKUL). Praca ta — jak pisze Autor w przedmowie (5) — jest przeznaczona dla kandydatów na studia filozoficzne. Zawiera ona informację o naukach filozoficznych, wprowadza czytelnika w tematykę pojęć filozoficznych i w problematykę współczesnych kierunków filozoficznych.

Antoni B. Stępień, profesor KUL jest znany z licznych publikacji z zakresu podstawowych nauk filozoficznych. Przykładowo należy tutaj wymienić takie pozycje, jak: *Wprowadzenie do metafizyki*, Kraków 1964; *O metodzie teorii poznania*, Lublin 1966; *Teoria poznania — Zarys kursu uniwersyteckiego*, Lublin 1971; *Propedeutyka estetyki*, Warszawa 1975; *Wstęp do filozofii*, Lublin 1976.

We wstępie (7—14) do *Elementów filozofii* Autor podaje informacje o studiach filozoficznych, o katolickich akademickich ośrodkach naukowych w Polsce oraz o czołowych przedstawicielach poszczególnych dyscyplin filozoficznych.

Pierwszy rozdział (15—34) zawiera charakterystykę poznania ludzkiego. Na treść tego rozdziału składają się następujące elementy: charakterystyka człowieka poznającego, określenie poznania, opis świadomości wraz ze strukturą aktu poznania, podział czynności poznawczych z rodzajami bezpośredniego poznania, analiza pojęcia i sądu z ich językowymi odpowiednikami, określenie i podział definicji, podział logiczny, typy rozumowań, uzasadnianie i sposoby stawiania pytań.

W drugim rozdziale (35—38) znajduje się zasygnalizowany problem znaku i języka. Treść tego rozdziału stanowią następujące zagadnienia: istota i rodzaje znaków, systemy znaków oraz język i jego rola w poznaniu.

Poznanie naukowe jest tematem trzeciego rozdziału (39—44), w którym zawarta jest następująca treść: poznanie naukowe a poznanie potoczne, określenie nauki, podział nauk oraz charakterystyka nauk dedukcyjnych i nauk indukcyjnych.

Zagadnienie poznania filozoficznego i koncepcje filozofii są podjęte w czwartym rozdziale (45—54). Szczegółowe zagadnienia w tym rozdziale są następujące: zarys dziejów rozwoju filozofii, problematyka filozoficzna, główne koncepcje filozofii oraz filozofia a światopogląd.

Charakterystyka dziejów filozofii znajduje się w piątym rozdziale (55—94). Po charakterystyce podziału filozofii Autor podaje problematykę logiki, teorii poznania, teorii bytu, filozofii przyrody, filozofii

człowieka, aksjologii, etyki, estetyki, metafizologii, historii filozofii oraz psychologii i socjologii.

Zarys dziejów filozofii jest przedstawiony w rozdziale szóstym 95—102). Jest tutaj podana charakterystyka filozofii starożytnej, średnio-wiecznej i nowożytnej oraz zarys historii filozofii w Polsce i filozofii indyjskiej.

W ostatnim rozdziale ósmym (103—126) znajdujemy syntetyczne ujęcie współczesnych kierunków filozoficznych, a mianowicie: charakterystykę filozofii współczesnej ze szkołami filozoficznymi; tomizm i neotomizm; pozytywizm, neopoztywizm i filozofia analityczna; materializm dialektyczny; fenomenologia; egzystencjalizm i filozofia we współczesnej Polsce.

Cennym dodatkiem do omawianej pozycji są wiadomości z logiki formalnej opracowane przez Ludwika Borkowskiego (127—148). Zawiera on rachunek zdań, formy zdaniowe, kwantyfikatory, ideo-tyczność, podstawowe pojęcia dotyczące zbiorów oraz relacje i funkcje.

Znaczenie informacyjne dla młodego czytelnika ma przewodnik bibliograficzny (149—158), w którym znajdujemy najwartościowsze pozycje z: wprowadzenia do filozofii, historii filozofii, teorii nauki, logiki formalnej, semiotyki, teorii poznania, teorii bytu, teorii bytu absolutnego, filozofii przyrody, filozofii człowieka, filozofii kultury, filozofii wartości, etyki, metaetyki i psychologii.

Całość zamyka indeks terminów filozoficznych (159—162) i indeks nazwisk (163—166).

Omawianą pracę A. B. Stępnia, w porównaniu do tego rodzaju opracowań K. Ajdukiewicza, B. J. Gaweckiego, M. Kowalskiego i innych, charakteryzuje obok tradycyjnej problematyki, ujęcie współczesne problematyki filozoficznej. A zwłaszcza wprowadzenie zagadnienia znaku i języka oraz syntetycznej charakterystyki współczesnych kierunków filozoficznych jak również dodatek L. Borkowskiego z logiki formalnej daje młodemu czytelnikowi możliwość zorientowania się we współczesnej problematyce filozoficznej. Na podkreślenie zasługuje fakt zasygnalizowania w rozdziale 6 problematyki filozofii indyjskiej, która z trudem toruje drogę do młodych umysłów z kręgu kultury europejskiej. W rozdziale 7 informacje o filozofii we współczesnej Polsce zapoznają czytelnika w sposób zwięzły z twórcami orientacji filozoficznych zarówno w neotomizmie, jak i w innych kierunkach filozoficznych, które funkcjonują w poszczególnych ośrodkach akademickich w Polsce.

Książka napisana zwięzłym językiem, charakterystycznym dla tego Autora, stanowi dobrą lekturę czytelnikowi, który pragnie zapoznać się ze studiami i problematyką filozoficzną. Język ten może być dla niektórych czytelników pewną barierą, niemniej adeptci filozofii muszą od początku wprawiać się w języku ścisłym i precyzyjnym. Lektura tej pozycji jest dobrym wstępem w takim ćwiczeniu. Z doświadczenia dydaktycznego można stwierdzić, że praca ta spełnia dobrze cel zamierzony przez Autora.

Józef M. Dołęga